

TORAH OHR • PARSHAS MIKEITZ • MAAMAR 15

נר חנוכה מצוה להניחה כו' משמאל, כדי שתהא...

La lámpara de Janucá: una mitzvá
que debe colocarse a la izquierda

DEDICADO EN HONOR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

El padre del Rebe, Reb Leví Itzjak

LikuteiTorah.com

LA PARASHÁ JASÍDICA

likuteitorah.com/es/torah-ohr/mikeitz/15/

1 נר חנוכה מצוה להניחה כו' משמאל, כדי שתהא מזוזה מימין ונ"ח משמאל. וצ"ל הטעם שאין הנ"ח ג"כ מימין כמו המזוזה.

“La lámpara de Janucá: es una mitzvá colocarla”, etc., “a la izquierda, para que la mezuzá esté a la derecha y la lámpara de Janucá a la izquierda”. Y debemos explicar por qué la lámpara de Janucá tampoco está a la derecha, como la mezuzá.

אך יובן בהקדים ביאור מ"ש כל אשר חפץ ה' עשה. וכתוב בדבר ה' שמים נעשו.

Pero esto se comprenderá si primero explicamos lo que está escrito: “Todo lo que Havaíá quiso, lo hizo”; y está escrito: “Por la palabra de Havaíá fueron hechos los cielos”.

2 ובע"מ [ובעשרה מאמרות] נברא העולם שהיו מאמר ודבור. ולא נברא בחפץ ורצון בלבד. והענין כי הנה נודע שלכל הדברים יש חומר וצורה שהחומר הוא ענין הדבר והוא בכללות דהיינו להיות שמים או ארץ או שמש וירח.

Y “con diez enunciados fue creado el mundo”, que eran expresión y habla, y no fue creado únicamente mediante deseo y voluntad. La explicación: se sabe que todas las cosas tienen materia y forma. La materia es aquello que una cosa es en general; es decir, que sea cielo o tierra, o sol y luna.

והצורה הוא כל ציור וכל תמונה במראה ושטח שיש לכל דבר בדמותו בצלמו על איזה אופן נעשה

Y la forma es cada configuración y cada figura, en apariencia y superficie, que tiene cada cosa “a su semejanza, según su imagen”: el modo en que fue hecha,

כמו השמים והארץ הם כדורים ומן הארץ לרקיע כו' והשמש והירח הם גלגלים מאירים כו'. וכן עד"ז בכל דבר נברא.

como, por ejemplo, los cielos y la tierra son esferas, y desde la tierra hasta el firmamento, etc.; y el sol y la luna son orbes luminosos, etc. Y así también, de este modo, ocurre con toda cosa creada.

3 והנה החומר נברא בדבר ה' ובע"מ [ובעשרה מאמרות] שבמאמר יהי אור נתהווה בחי' האור מאין ליש. וכן במאמר יהי רקיע נתהווה הרקיע מאין ליש.

Ahora bien, la materia fue creada por la palabra de D'os y por las diez expresiones: mediante el enunciado «Que haya luz», el aspecto de la luz llegó a existir de ayin [nada] a yesh [algo]; y, del mismo modo, mediante el enunciado «Que haya un firmamento», el firmamento llegó a existir de la nada a algo.

אבל אופן צורת הרקיע בדמותו בצלמו הוא נעשה בחפץ ה' שלא בא לכלל גילוי בדבור או מאמר.

Pero la manera en que se formó el firmamento, «a semejanza suya, a imagen suya», fue obra del deseo de D'os, que no llegó a revelarse en el habla ni en un enunciado.

4 והנה מה שנברא החומר במאמר ודבור ולא נברא הכל בחפץ ה' ורצונו בלבד היא מפני שאז לא הי' [היה] גילוי מאין ליש רק שהיה העולם בטל במציאות ממש

Ahora bien, la razón por la que la materia fue creada mediante enunciación y habla, y no todo fue creado únicamente por el deseo y la voluntad de D'os, es que entonces no habría una revelación de la nada a algo; más bien, el mundo estaría verdaderamente anulado en su existencia.

רק עיקר גילוי היש הוא ע"י דבר ה' כי הוא צוה ונברא

Pero la principal revelación del “algo” se produce mediante la palabra de D'os, “pues Él ordenó y fueron creados”.

פ"י צוה מלשון מצות המלך כי מלכותך מכ"ע [מלכות כל עולמים] אין מלך בלא עם שבח"י מלכות היא בח"י התנשאות והסתלקות שלא יאיר ויתגלה אלא בבח"י שם בלבד.

“Ordenó” (tzivá) se entiende en el sentido de “el mandato del rey”, pues “Tu reinado es un reinado sobre todos los mundos” y “no hay rey sin pueblo”. Porque el nivel de Maljut (soberanía) es un nivel de exaltación y retiro, de modo que no resplandece ni se revela sino como un nombre solamente.

5 וזהו יהללו את שם ה' כי הוא צוה ונברא כמו עד"מ מלך ב"ו [בשר ודם] שמלכותו היא שמו לבד אשר נקרא על מדינתו

Y este es [el significado de] “Alaben el nombre de Havaiá, porque Él ordenó y fueron creados”: como, a modo de analogía, un rey de carne y hueso, cuyo reinado consiste únicamente en su nombre, que se proclama sobre su país,

אבל לא בבח"י התלבשות כח הפועל בנפעל ממש והתלבשות כח הפועל בנפעל הוא למטה בע"י [בשבעים] שרים שר של מים שר של כ"י שהם משמרי האופנים.

pero no en el modo de la investidura efectiva del poder del hacedor en lo hecho. Y la investidura del poder del hacedor en lo hecho se da abajo, en los setenta príncipes —el príncipe del agua, el príncipe de..., etc.—, que proceden de los sedimentos de los Ofanim.

6 ויש גבוה מעל גבוה שמקבלים ג"כ דרך עילה ועלול עד המלאכים שהם שכלים נבדלים. שהם פני אריי [אריה] פני שור שבמרכבה.

Y hay [seres] «más altos que lo alto» que también reciben por vía de causa y efecto, hasta los ángeles, que son intelectos separados: estos son el rostro del león [y] el rostro del buey en la Carroza.

אבל החיות של פני שור פני אריי [אריה] הוא יש מאין ממש. דהיינו שהמשכת החיות אשר להם הוא בכחיי אין והארה בעלמא שהוא בחיי שם בלבד ומזה נעשה גילוי היש.

Pero la fuerza vital del rostro del buey [y] del rostro del león es verdaderamente algo que proviene de la nada. Es decir, la extensión hacia abajo de la fuerza vital que poseen está en el modo de la «nada» y es apenas un destello, que es el nivel de un mero nombre; y de esto se produce la revelación del «algo».

אך תכלית בריאת יש מאין הוא כדי להיות היש בטל לאין ונגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה.

Sin embargo, el propósito de crear algo a partir de la nada es que el «algo» quede anulado ante la «nada», y que «la gloria de Havaíá se revele» abajo como arriba.

7 וכמו שיהיה לע"ל [לעתיד לבוא] כי עין בעין יראו כו' וזה תלוי בעבודתנו כל ימינו היום לעשותם. וכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב [לעולם הבא].

Como será en el Tiempo Venidero: “Pues verán cara a cara”, etc. Y esto depende de nuestro servicio durante todos nuestros días, “hoy, para cumplirlas”. Y “todo Israel tiene una parte en el Mundo Venidero”.

וצריך כ"א [כל אחד / כל אחת] להמשיך בחלקו גילוי זה להיות בטול היש והוא מחמת ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה שאתה הוא קודם שנבה"ע [שנברא העולם] ואתה הוא כו'

Y cada uno debe atraer esta revelación a su parte, para que se produzca la autoanulación (bitul) del «algo». Esto proviene de contemplar la grandeza del Infinito (Ein Sof), bendito sea: que “Tú eres Él antes de que el mundo fuera creado, y Tú eres Él”, etc.,

כלי שום שינוי כי אני הוי' לא שניתי שאין העולם מעלים לפניו ית' וכחשיכה כאורה שאין ההעלם וההסתר אלא לעיני בשר שלנו.

sin ningún cambio, pues “Yo, Havaíá, no he cambiado”; porque el mundo no oculta nada ante Él, bendito sea, y “la oscuridad es como la luz”, pues el ocultamiento y la ocultación existen solo para nuestros ojos de carne.

אבל קמיה כולא כלא חשיב ממש ומעלה ומטה שוין לפניו שנמצא למטה כמו למעלה ממש.

Pero "ante Él todo es verdaderamente considerado como nada", y lo de arriba y lo de abajo son iguales ante Él, de modo que Él está presente abajo exactamente como arriba.

8 וא"כ גם בחי' היש בטל אליו ית'. וזהו כי גדול ה' ואדונינו מכל אלקים.

Si es así, también el nivel del «algo» está anulado ante Él, bendito sea. Y este es [el significado de] «Porque grande es Havaíá, y nuestro Señor está por encima de todos los Elokim».

ופי' מכל אלקים הם ק"ך צירופי אלקים המעלימים ומסתירים אור ה' וקדושתו לבלתי יתגלה אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה כמו שהוא שלא יתבטלו העולמות במציאות.

Y el significado de «por encima de todos los Elokim» es que estos son las 120 combinaciones de Elokim, que ocultan y encubren la luz de Havaíá y Su santidad, para que la Luz Infinita (Or Ein Sof), bendito sea, no se revele tal como es, de modo que los mundos no queden anulados en su existencia;

אלא שיהא נראה העולם ליש ודבר נפרד. אבל אור הוי' הוא גדול על כולם ומושל על כולם להיות היש בטל.

sino que el mundo aparezca como un «algo» y una entidad separada. Pero la luz de Havaíá es más grande que todos ellos y los gobierna a todos, de modo que el «algo» está anulado.

(וזהו כי אני ידעתי כי גדול כו'. אני זו כנס"י [כנסת ישראל]. אבל העכו"ם [העובדי כוכבים ומזלות] אומרים עזב הוי' את הארץ. ופרעה אמר לא ידעתי את הוי' כו'. ולכן נאמר ביתרו אחר שנתגייר עתה ידעתי כי גדול הוי' כו') (

(Y este es [el significado de] «Porque yo sé que [Havaíá] es grande», etc. «Yo»: esta es la Comunidad de Israel. Pero los idólatras dicen: «Havaíá ha abandonado la tierra»; y el Faraón dijo: «No conozco a Havaíá», etc. Por eso se dice de Yisro, después de convertirse: «Ahora sé que Havaíá es grande», etc.)

והיינו לפי שכל אשר חפץ הוי' נמשך ועשה גם בשמים ובארץ שכולם יש להם ציור ותמונה מבחי' חפץ ורצון הוי' שלא בא לידי גילוי בדבור ומאמר שהוא הפועל הישות.

Es decir, «todo lo que Havaíá deseó» es atraído y Él «hizo» [eso] también «en los cielos y en la tierra»: todos tienen forma y figura provenientes del nivel del deseo y la voluntad de Havaíá, que no llegó a revelarse en el habla y el enunciado, que es lo que produce la yeshus (el ser un «algo»).

9 וזהו ענין שיתף מדה"ר [מדות הרחמים]. שבכל מע"ב [מעשה בראשית] כתיב ויאמר אלקים ואח"כ שיתף מדה"ר [מדות הרחמים] דכתיב ביום עשות ה' אלקים כו'.

Y este es el sentido de "asoció el atributo de misericordia": pues a lo largo de la obra de la creación está escrito: "Y Elokim dijo", y después asoció el atributo de misericordia, como está escrito: "El día en que Havaíá Elokim hizo", etc.

וזהו למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם שבח"י אלקות הוא בבח"י איה דהיינו בבח"י הסתלקות לפי שאומרים עזב הוי"ה את הארץ

Y este es [el sentido de] "¿Por qué han de decir las naciones: '¿Dónde está ahora su D'os?'": que la divinidad se encuentra en el estado de "dónde", es decir, en un estado de retiro, porque dicen: "Havaíá ha abandonado la tierra",

ואין העולם מתנהג אלא בבח"י אלקים שהוא שם הצמצום והסתלקות להיות העולם יש ודבר נפרד אבל באמת כל אשר חפץ הוי"ה עשה.

y [que] el mundo es conducido únicamente por el nivel de Elokim, que es el Nombre del tzimtzum (contracción) y del retiro, para que el mundo sea un "algo" y una entidad separada. Pero, en verdad, "todo lo que Havaíá quiso, lo hizo".

10 ועל ענין זה מדבר כל המזמור שלמעלה מזה הים ראה וינוס כו'. ההופכי הצור כו'.

Y todo el salmo anterior habla de este asunto: "El mar vio y huyó", etc.; "Quien transforma la roca", etc.

שמספר בשבח מעלת שם הוי"ה המושל על שם אלקי ומשנה הטבע מצור החלמיש שהוא מיסוד האש וממנו מוציא מים

Pues proclama la alabanza de la superioridad del Nombre Havaíá, que gobierna sobre el Nombre Elokim y cambia la naturaleza: [como en el caso de] la roca de pedernal, que pertenece al elemento del fuego, y de la cual Él hace brotar agua.

והיינו לפי ששם אלקים שהוא הצמצום ומעלים להיות בכח' יש ע"פ הטבע המוטבע בכל דבר לפי מזגו ותכונתו הוא בטל לגבי שם הוי"ה המושל עליו שהוא ענין גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה שכשמו כן הוא. ולכן גם הים ראה וינוס כו':

Esto se debe a que el Nombre Elokim, que es el tzimtzum (contracción) y oculta, de modo que [las cosas] se hallan en un estado de «algo» conforme a la naturaleza impresa en cada cosa, según su composición y sus características, queda en estado de autoanulación (bitul) ante el Nombre Ha-vaiá, que gobierna sobre él y que es la revelación de la Luz Infinita (Or Ein Sof), bendito sea, pues tal como es Su Nombre, así es Él. Por eso también “el mar vio y huyó”, etc.

11 והנה כאשר יתבונן וישכיל כל זה האדם. אזי תכלה ותכסוף נפשו ליבטל אליו ית' עד שתחפץ להתפשט מתענוגי עוה"ז ולהפך לכו לגמרי ולדבקה בו וכמ"ש מי לי בשמים כו'.

Ahora bien, cuando una persona contempla y comprende todo esto, su alma entonces languidece y anhela quedar anulada ante Él, bendito sea, hasta desear despojarse de los placeres de este mundo, transformar por completo su corazón y apegarse a Él, como está escrito: “¿A quién tengo en los cielos?”, etc.

ובזוהר אמרו מאן דלא טעים מרירו למיתקו ומהפך חשוכא לנהורא לית ליה חולקא הכא שצריך להפוך טעם מרירו למיתקא.

Y en el Zohar dijeron: “Quien no prueba lo amargo [transformado] en dulce, y no transforma la oscuridad en luz, no tiene parte aquí”. Pues es necesario transformar el sabor de lo amargo en dulzura.

12 ומרירו הן תאוות עוה"ז ותענוגים שמושפעים מהיכלות הקליפות. שאין לך דבר למטה שאין לו היכל למעלה כנגדו שממנו בא תוצאת הדבר ההוא והשפעתו.

Y “amargo” se refiere a los deseos de este mundo y a los placeres que fluyen de las cámaras (heichalos) de las kelipot (cáscaras). Pues no hay nada abajo que no tenga arriba una cámara correspondiente, de la cual esa cosa procede y recibe su flujo.

וכל תענוגי עוה"ז אפי' [אפילו] דבר קל ואפי' [ואפילו] המסלסל בשערו הנה החיות ההוא נמשך מהיכלות הטומאה.

Y todos los placeres de este mundo, incluso algo trivial, incluso quien se riza el cabello: esa fuerza vital se extrae de las cámaras de la impureza.

13 ולכן נענש יוסף בשבתו בבית האסורים י"ב שנה על שהיה מסלסל בשעריו כדאיתא בגמרא ע"פ ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה מיד ותשא אשת אדוניו כו'.

Por eso Yosef fue castigado a permanecer doce años en prisión, porque se rizaba el cabello, como se afirma en la Gemara acerca del versículo: "Yosef era de hermosa figura y de hermoso aspecto"; inmediatamente, "la esposa de su amo alzó [los ojos]", etc.

וצריך להפוך לבו לטעום ממש למיתקא טעמו וראו כי טוב ה'. אז תתענג על הוי"ה.

Y es preciso transformar el corazón para saborear verdaderamente la dulzura: "Prueben y vean que Havaíá es bueno". "Entonces te deleitarás en Havaíá".

14 וזה הי' ענין הקרבנות שנהפך חלב מנפש בהמה ועולה ונכלל באש שלמעלה אשר תאכל על המזבח להיות אשה ריח ניחוח לה'. וכמו"כ [וכמו כן] תהיה התפלה שהיא במקום הקרבנות להלהיב נפשו באש שלמעלה ולהתענג על הוי"ה.

Y este era el sentido de los sacrificios: la grasa procedente de un alma animal se transforma, asciende y queda incluida en el fuego de arriba que consume sobre el altar, para ser "una ofrenda ígnea, un aroma grato para Havaíá". Del mismo modo, la oración, que ocupa el lugar de los sacrificios, debe encender el alma con el fuego de arriba y hacer que esta se deleite en Havaíá.

15 וענין אתהפכא חשוכא לנהורא. הוא שחשך הגשמי של עוה"ז מעשה שמים וארץ שנראים ליש ודבר גשמי יתהפך לנהורא להיות בו גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה להיות היש בטל אליו ית' ונגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה.

Y el significado de «la oscuridad se transformó en luz» es que la oscuridad física de este mundo —la obra del cielo y de la tierra, que se presentan como un «algo» y una realidad física— se transforme en luz, para que en ella se revele la Luz Infinita (Or Ein Sof), bendito sea Él, y el «algo» quede en estado de autoanulación (bitul) ante Él, bendito sea, y «la gloria de Havaíá se revele» abajo como arriba.

16 והיינו שע"י בחי' טעים מרירו למיתקא שהוא ממטה למעלה להפוך לבו ותאוות עוה"ז לדבקה בו ית' בתשוקה וצמאון כו'

Es decir, mediante el nivel de "probar lo amargo [convertido] en dulce", que va de abajo hacia arriba: transformar el corazón y los deseos de este mundo para adherirse a Él, bendito sea, con anhelo y sed, etc.,

יאיר אור ה' מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה] במקום החשך של העוה"ז שלא יהיה העולם מעלים אור ה' וקדושתו

la luz de D'os brillará de arriba hacia abajo en el lugar de la oscuridad de este mundo, para que el mundo no oculte la luz de D'os y Su santidad.

וזהו ג"כ ענין נר מצוה ותורה אור נר מצוה היא בחי' העלא' [העלאת / העלאה] מלמטלמ"ע [מלמטה למעלה] ותורה אור היא בחי' ההמשכה מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה] וע"י בחי' נר מצוה בא אור התורה:

Y este es también el significado de “una mitzvá es una lámpara, y la Torá es luz”: “una mitzvá es una lámpara” es el nivel de la elevación de abajo hacia arriba, y “la Torá es luz” es el nivel de hacer descender de arriba hacia abajo; y mediante el nivel de “una mitzvá es una lámpara”, llega la luz de la Torá.

17 וביאור הדבר. הנה צ"ל ענין אותיות מה ענינם. כי הנה האותיות נחלקות במבטא ע"י ה' מוצאות הפה. אחה"ע מהגרון כו'.

La explicación del asunto: ahora hay que explicar qué son las letras. Pues las letras se dividen en la pronunciación por medio de los cinco órganos de articulación de la boca: Alef, Ches, Hei y Ayin, que provienen de la garganta, etc.

והנה אין המוצאות כלי המבטא דומים לכנור שהוא כלי הנגון שבנגן המנגן עליו מוציא קול שהקול ההוא בא מן תנועת הכנור שמוציא את הקול.

Ahora bien, los órganos de articulación, los instrumentos del habla, no son como una lira, que es un instrumento musical: cuando el músico toca en ella, produce un sonido, y ese sonido proviene del movimiento de la lira, que produce el sonido.

משא"כ האותיות אינן באות מחמת תנועות כלי המבטא שהן ה' מוצאות הפה שהרי מאליהן ומעצמן יוצאות תנועות האותיות בלי שום הכנה וכוונה מכוונת באדם להניע הלשון לאותיות דטלנ"ת. או השפתים לאותיות בומ"ף.

Sin embargo, no sucede así con las letras: no se originan por los movimientos de los instrumentos del habla, que son los cinco órganos de articulación de la boca. Pues los movimientos de las letras surgen por sí mismos y espontáneamente, sin que la persona haga preparación alguna ni tenga la intención deliberada de mover la lengua para las letras Dalet, Tes, Lamed, Nun y Tav, o los labios para las letras Beis, Vav, Mem y Pei.

אלא אדרבה האותיות מניעות את הלשון לאותיות דטלנ"ת והשפתים לאותיות בומ"ף והאותיות מצד עצמן הן מושרשות בנפש עצמה.

Al contrario, las letras mueven la lengua para pronunciar las letras Dalet, Tes, Lamed, Nun y Tav, y los labios para pronunciar las letras Beis, Vav, Mem y Pei; y las letras, por sí mismas, están arraigadas en el alma misma.

18 והנפש היא המוציאה אותן מההעלם אל הגילוי מתחלה באותיות המחשבה ואח"כ באותיות הדבור. וז"ש [וזהו שכתוב] ויהי האדם לנפש חיה.

Y es el alma la que las hace salir de lo oculto a lo revelado, primero en las letras del pensamiento y luego en las letras del habla. Y esto es lo que está escrito: "Y el hombre se convirtió en un alma viviente (néfesh jayá)".

ות"א [ותרגום אונקלוס] לרוח ממללא שבחינת האותיות הן בבחי' חיה. כי יש באדם נפש רוח נשמה חיה. נפש הוא בחי' אותיות מחשבה ודבור.

Y Targum Onkelos [lo traduce como] "un espíritu que habla", pues las letras están en el nivel de Jayá [vida]. Porque en el hombre hay Néfesh [alma], Rúaj [espíritu], Neshamá [alma] y Jayá. Néfesh es el nivel de las letras del pensamiento y del habla.

19 ורוח הוא הבל הלב שהוא קול כלול מאש רוח ומים כנודע ונשמה היא בחי' השגת השכל ונשמת שדי תבינם.

Y Ruach [aliento] es el aliento del corazón, que es la voz, compuesta de fuego, aire y agua, como es sabido. Y Neshamah [alma] es el nivel de la comprensión intelectual: "y la neshamah de Shaddai les da entendimiento".

וחיה היא בחי' חכמה דהיינו מקור החכמה שלמעלה מן ההשגה ושם הוא שרש האותיות אלא שקבען בפה ולא שבראן שם בפה

Y Chayah [vida] es el nivel de Jojmá (sabiduría), es decir, la fuente de la sabiduría, que está por encima de la comprensión; allí está la raíz de las letras. Solo que Él "las fijó en la boca", y no que las haya creado allí, en la boca;

כי בריאותם והתהוותם בשרשם הוא למעלה בבחינת חיה ומשם נמשכו ונתחלקו לכ"ב אותיות לדבר
בם איש ואיש כלשונו.

pues su creación y su formación, en su raíz, tienen lugar arriba, en el nivel de Chayah; y desde allí
fueron atraídas hacia abajo y divididas en veintidós letras, para que cada hombre hable con ellas
según su idioma.

20 ובוה יובן ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שמט"ט [שמטטרון] קושר קשרים לקונו מתפלותיהן של
ישראל.

Con esto se comprenderá la enseñanza de nuestros Sabios, de bendita memoria: que Metatrón ata
nudos para su Creador con las plegarias de Israel.

כי הנה המלאכים מעלים התפלות לפי שדבור האדם הוא גשמי והמלאכים הם רוחני [רוחניים] שהדבור
שלם הוא כמו מחשבה שלנו וע"י המלאך המקבל התפלה מזדככת התפלה מגשמיות לרוחניות ע"י
המלאך ההוא.

Pues los ángeles elevan las plegarias, porque el habla del hombre es física, mientras que los ánge-
les son espirituales, y su habla es como nuestro pensamiento; y, por medio del ángel que recibe la
plegaria, esta se depura de la materialidad a la espiritualidad, por medio de ese ángel.

21 והנה גבוה מעל גבוה עד עולם העליון שבו משכן מט"ט [מטטרון] והוא קושר כתרים שלמעלה מן הראש
ומוחין.

Ahora, [se eleva] "más alto que lo alto", hasta el mundo supremo, donde se encuentra la morada de
Metatrón; y él ata coronas que están por encima de la cabeza y del intelecto (mojín).

וע"י זה ממשיך אותיות חדשות. כי הנה התפלה היא בקשת יה"ר [יהי רצון] שיתהווה בחינת רצון

Y por medio de esto, él hace descender letras nuevas. Pues la oración es una petición: "Yehi rat-
zon" ('Que haya voluntad'), para que llegue a existir un nivel de voluntad.

שכמו שכבר נמשך רצה"ע [רצון העליון] בחכמה. הנה החכמה מחייבת ע"פ התורה אין יסורים בלא עון שהעון גורם יסורים ח"ו [חס ושלום] אבל ע"י התפלה יה"ר [יהי רצון] נמשך רצה"ע [רצון העליון] שלמעלה מבחינת חכמה ושם הוא רחמים פשוטים ורבו פשעיך כו'.

Pues, así como la voluntad suprema ya ha sido atraída a Jojmá (sabiduría), la Jojmá dicta, de acuerdo con la Torá: "No hay sufrimiento sin pecado", pues el pecado trae sufrimiento, D'os no lo permita. Pero por medio de la oración, "Yehi ratzon", se hace descender la voluntad suprema, que está por encima del nivel de Jojmá; allí hay misericordia simple, y "tus transgresiones son muchas", etc.

22 וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כשישראל אומרים יהא שמו הגדול מבורך כו' הקב"ה מנענע בראשו. פ"י שמנענע וממשיך בראשו הוא רצה"ע [רצון העליון] ב"ה

Y esto es lo que dijeron nuestros Sabios, de bendita memoria: cuando Israel dice: "Que Su gran Nombre sea bendito", etc., el Santo, bendito sea, asiente con la cabeza. Es decir, mueve y hace descender Su "cabeza", que es la voluntad suprema, bendito sea;

כי אותו מבקשים יהא שמו הגדול מבורך שיהא ברוך ונמשך שמו הגדול שלמעלה מבחינת השתלשלות שהוא גדול ומהולל מאד.

pues eso es lo que se pide: "Que Su gran Nombre sea bendito"; que Su gran Nombre, que está por encima del nivel de la cadena descendente de los mundos (hishtalshelut), sea bendecido y hecho descender, pues es "grande y sumamente alabado".

23 והמשכת רצה"ע [רצון העליון] הזה הוא ע"י העלאת אותיות התפלה לשרשן ומקורן כתר העליון ע"י מט"ט [מטטרון]. והיינו לפי ששרש האותיות היא בכתר העליון למעלה מבחי' חכמה ומוחין אלא שראשית הגלוי היא בחכמה שא"א להשכיל ולהשיג כל דבר מושכל כ"א ע"י אותיות.

Y hacer descender esta voluntad suprema se logra elevando las letras de la plegaria hasta su raíz y fuente, el Kéter supremo (la Corona), por medio de Metatrón. Esto se debe a que la raíz de las letras está en el Kéter supremo, por encima del nivel de Jojmá (sabiduría) y del intelecto (mojín); sin embargo, el comienzo de la revelación está en Jojmá, pues es imposible comprender y captar cualquier cosa inteligible salvo por medio de las letras.

אבל האותיות עצמן אינן בחי' שכל שא"א לשכל המושג להשיג ענין מהות האותיות בעצמותם אלא שהן לבוש השכל

Pero las letras mismas no pertenecen al nivel del intelecto, pues el intelecto aprehensible no puede captar la naturaleza esencial de las letras en sí mismas; más bien, son una vestidura del intelecto.

והלבוש הזה הוא מבחי' חיצונית עליון שירד ונתפשט למטה להלביש את השכל. ומשם יורד עוד להיות אותיות מחשבה ודבור:

Y esta vestidura proviene del nivel de la dimensión exterior (jitzoniut) suprema, que descendió y se extendió hacia abajo para revestir el intelecto. Y desde allí desciende aún más, hasta convertirse en letras del pensamiento y del habla.

24 והנה התורה נתלבשה באותיות ג"כ עד"ז שאותיות התורה שרשן למעלה מעלה מבחי' התורה. דאורייתא מחכמה נפקת והאותיות שרשן למעלה בבחי' כתר.

Ahora bien, también la Torá se revistió de letras de este modo: las letras de la Torá tienen su raíz muy por encima del nivel de la Torá. Pues «la Torá surge de Jojmá (sabiduría)», mientras que las letras tienen su raíz arriba, en el nivel de Kéter (la Corona).

ואותיות מלשון אתא שהוא לשון המשכה. שהאותיות הן המשכות שבהן ועל ידן נמשך להיות התורה.

Y otivot (letras) proviene de la palabra asa («vino»), que denota atraer hacia abajo; pues las letras son prolongaciones descendentes, en las que y por medio de las cuales se atrae hacia abajo para que llegue a ser la Torá.

25 והענין כי הנה כתיב כאשר יאמר משל הקדמוני והוא התורה שהתורה נקראת בשם משל הקדמוני.

La explicación es que está escrito: “Como dice la parábola del Primordial”, y esto es la Torá, pues la Torá es llamada “la parábola del Primordial”.

וביאור הדבר ההוא כי הנה ענין המשל הוא להמשיל את הנמשל באופן שיובן מתוך המשל.

Y la explicación de esto es que la naturaleza de una parábola consiste en representar aquello que ilustra (el nimshal [la idea ilustrada]) de tal manera que se lo comprenda a partir de la parábola.

והרי המשל הוא ענין אחר שאינו מהות הנמשל. אלא שהנמשל מובן מתוכו ע"י שדומה לו בצד מה.

Sin embargo, la parábola es algo diferente, que no constituye la esencia de aquello que ilustra; solo que aquello que ilustra se comprende a partir de ella, porque se le asemeja en algún aspecto.

26 וז"ש [וזהו שכתוב] וביד הנביאים אדמה. וחז"ל [וחכמינו זכרונם לברכה] המשילו מראה הנבואה לאספקלריא שכתמו שרואין באספקלריא הגם שנראית דמות הצורה בתמונתה ובצלמה ממש מ"מ אין זאת גוף הצורה עצמה ממש אלא דמותה ותמונתה.

Y esto es lo que está escrito: "Y por medio de los profetas me asemejo". Y nuestros Sabios, de bendita memoria, compararon la visión profética con un espejo (aspaklaria): así como uno ve en un espejo, aunque la semejanza de la forma aparezca con su forma e imagen exactas, sin embargo, no es el cuerpo real de la forma misma, sino solo su semejanza y su imagen;

כך כל השגת הנביאים באלקותו ית' אין זה אלא בחי' דמות ודמיון.

así también, toda la aprehensión que los profetas tuvieron de Su Divinidad, bendito sea, se da únicamente en el nivel de la semejanza y el parecido.

27 והיינו כמו בחי' משל שממנו מוכן הנמשל. אבל באלקותו ית' ממש כתיב כי לא יראני כו' וכמשארז"ל [וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה].

Es decir, como una parábola, a partir de la cual se comprende aquello que ilustra. Pero respecto de Su Divinidad misma, bendito sea, está escrito: "Porque [el hombre] no Me verá", etc., y así lo dijeron nuestros Sabios, de bendita memoria.

וז"ש [וזהו שכתוב] בשלמה וידבר שלשת אלפים משל על כל דבר מד"ת [מדברי תורה] כו' דהיינו שאמר על כל דבר מד"ת [מדברי תורה] רוחניות הענין

Y esto es lo que está escrito acerca de Shlomo: "Y pronunció tres mil parábolas" sobre cada asunto de las palabras de la Torá, etc. Es decir, sobre cada asunto de las palabras de la Torá explicaba su sentido espiritual.

כמו מצות קרבנות מן הבהמה. ומקריבים חלב ודם ע"ג [על גבין] המזבח בכהן ובגדי כהונה והיה אומר ענין הקרבנות ברוחניות ומהו נקרא חלב ודם ברוחניות ומהו כהן ומהו בגדי כהונה.

Por ejemplo, la mitzvá de los sacrificios de animales, [en la que] se ofrecen grasa y sangre sobre el altar por medio de un kohen [sacerdote] y con las vestiduras sacerdotales: él explicaba el asunto de los sacrificios en términos espirituales, qué se llama grasa y sangre en la espiritualidad, qué es un kohen y qué son las vestiduras sacerdotales.

28 והנה גבוה מעל גבוה כמה מדרגות רוחניות זו למעלה מזו. והשיג שלמה בחכמתו שלשת אלפים משל. דהיינו שלשת אלפים מדרגות זו למעלה מזו.

Ahora bien, [hay] muchos niveles espirituales, uno por encima del otro: «más alto que lo alto». Y Shlomo, con su sabiduría, comprendió tres mil parábolas, es decir, tres mil niveles, uno por encima del otro.

וכולם אינן רק בחינת משל לגבי בחינת אלקות ממש השורה ומתלבש בתורה.

Y todos ellos no son más que parábolas con respecto al nivel de la Divinidad propiamente dicha, que reside en la Torá y está investida en ella.

29 והנה שלמה לא השיג אלא שלשת אלפים משל. אבל באמת כך הוא עד רום המעלות לאין קץ שכולם אינן רק בחינת משל לקדמונו של עולם. דהיינו אור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחי' וגדר השתלשלות

Ahora bien, Shlomo comprendió solo tres mil parábolas. Pero, en verdad, esto es así hasta las alturas más elevadas, sin fin: todas ellas no son más que parábolas del Primordial del mundo, es decir, la Luz Infinita (Or Ein Sof) misma —bendito sea Él—, que está muy por encima del nivel y los límites de la cadena descendente de los mundos (hishtalshelut).

לא בבחי' ממלא ולא בבחינת סובב רק שהתורה נמשכה משם ע"י בחינת אותיות והמשכות.

[No está] en el nivel de la luz que llena todos los mundos (memalé kol almin) ni en el nivel de la luz que circunda todos los mundos (sovev kol almin). Solo que la Torá fue atraída hacia abajo desde allí por medio de letras y de transmisiones que se extienden hacia abajo.

30 וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] דוד הע"ה [העליו השלום] היה מחבר תורה של מעלה בהקב"ה. דהיינו שהמשיך אותיות התורה מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה ממש.

De esto dijeron nuestros Sabios, de bendita memoria: el rey David, la paz sea con él, unía la Torá de lo Alto con el Santo, bendito sea. Es decir, atraía hacia abajo las letras de la Torá desde la Luz Infinita (Or Ein Sof) misma, bendito sea.

וע"ז"נ [ועל זה נאמר] אשר יעשה אתם האדם כו'. לעשות אותם. שעשיית התורה היא ע"י האדם. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מעלה אני עליכם כאלו עשאוני.

Y de esto se dice: «que el hombre hará», etc.: «hacerlos», pues la realización de la Torá se lleva a cabo por medio del hombre. Y, como dijeron nuestros Sabios, de bendita memoria: «Lo considero a favor de ustedes, como si Me hubieran hecho».

וזהו ותורה אור שהתורה מאירה אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש. אך אין אור התורה עולה בשם אור אלא ע"י נר מצוה:

Y esto es [el significado de] «y la Torá es luz»: la Torá irradia la propia Luz Infinita, bendito sea. Sin embargo, la luz de la Torá solo recibe el nombre de «luz» por medio de «una mitzvá es una lámpara».

31 והענין שהארת אור הנר הוא ע"י שיש אויר סביב האור. משא"כ בלא אויר יכבה ולא יאיר כלל.

La explicación: el brillo de la luz de la lámpara se produce porque hay aire alrededor de la luz; en cambio, sin aire, se apagaría y no brillaría en absoluto.

ולכן אין כופין כלי ע"ג [על גבי] הנר בשבת שלא יכבה שמחמת כפיית הכלי מונע האויר שסביב האור.

Por eso, en Shabat no se vuelca un recipiente sobre una lámpara, para que no se apague, pues al volcar el recipiente se impide el paso del aire que rodea la luz.

32 והיינו כי האויר גורם להיות הארת אור הנר לפי שאויר הוא אותיות אור י"י שהאויר הוא מקור האור.

Es decir, el aire hace que brille la luz de la lámpara, porque avir (aire) está formado por las letras de or (luz) [y] una yud; el aire es la fuente de la luz.

כי היו"ד שבהעלם אותיות אויר הוא העלם האור ובו ועל ידו נמשך ויוצא האור מההעלם אל הגילוי.

Pues la yud oculta dentro de las letras de avir es el ocultamiento de la luz; y en ella y por medio de ella la luz es atraída y sale del ocultamiento a la revelación.

33 והיינו כמו בחינת אותיות שלמעלה מהתורה ושם הוא שרש ומקור המצות שהן מושרשות ברצה"ע

[ברצון העליון] ב"ה שלמעלה מהחכמה בחי' דאורייתא מחכמה נפקת.

Y esto es como el nivel de las letras que están por encima de la Torá; allí se encuentra la raíz y la fuente de las mitzvot, que están arraigadas en la voluntad suprema —bendito sea Él—, que está por encima de Jojmá (sabiduría), el nivel de "la Torá surge de Jojmá".

ולכן בעשיית המצות שהן בבחינת העלאה מלמטה למעלה למקורן ושרשן בחי' אוי"ר [אויר] אור י"י גורם להאיר אור התורה

Por lo tanto, la realización de las mitzvot, que constituyen una elevación desde abajo hacia arriba, hacia su fuente y raíz —el nivel de avir (aire), o [y] yud—, hace que brille la luz de la Torá,

כי כל המצות נק' בשם צדקה. כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת כ"י.

pues todas las mitzvot reciben el nombre de tzedaká, como está escrito: "Y será tzedaká para nosotros si tenemos cuidado de cumplir todo este precepto", etc.

34 וצדקה לדלים ואביונים היא המשכה והשפעה להחיות רוח שפלים.

Y la tzedaká [caridad] destinada a los pobres y necesitados es una emanación hacia abajo y un otorgamiento para "reanimar el espíritu de los humildes".

וכך מעוררים למעלה בחי' המשכות להחיות רוח שפלים דקמיה כולא כלא חשיב והכל נק' שפלים ודלים אצלו ית'. וההמשכות וההשפעות הן הן אור התורה. כי אור ושפע הכל א'.

Y de este modo se despiertan arriba los aspectos de la emanación para "reanimar el espíritu de los humildes", pues ante Él todo se considera como nada, y todos son llamados humildes y pobres en relación con Él, bendito sea. Y estas emanaciones y estos otorgamientos son la luz misma de la Torá, pues la luz y el flujo son una sola cosa.

35 וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו רק צ"ל תורה

וגמ"ח [וגמילות חסדים]

Y esto es lo que dijeron nuestros Sabios, de bendita memoria: "Quien dice: 'No tengo más que Torá', ni siquiera Torá tiene". Más bien, debe haber Torá y gemilus chasadim [actos de bondad],

כי בלא גמ"ח [גמילות חסדים] זו צדקה אין אור התורה מאיר לו.

porque, sin actos de bondad, que son tzedakah [caridad], la luz de la Torá no resplandece para él.

וזהו אפי' [אפילו] תורה אין לו. פי' שאין התורה שייכה ומתייחסת אליו רק התורה היא בחי' אותיות הנ"ל.

Y esto es [el significado de] "ni siquiera Torá tiene": es decir, la Torá no le pertenece ni guarda relación con él; más bien, la Torá es el nivel de las letras mencionadas anteriormente.

וזהו אמש"ך רוח ואייתי רוח. פ"י רוח היינו בחינת אוי"ר [אוי"ר] הנ"ל ומתחלה אמש"ך מקור בחי' אותיות. ואח"כ אייתי וממש"ך המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה ראשית גילוי האותיות להיות התורה אור:

Y esto es [el significado de] "atrae espíritu y trae espíritu". Es decir, "espíritu" (ruach) es el nivel de avir [aire] mencionado anteriormente: primero "atrae" la fuente, el nivel de las letras; y después "trae", haciendo descender la Luz Infinita (Or Ein Sof), bendito sea, a Jojmá (sabiduría), el comienzo de la revelación de las letras, para que la Torá sea luz.

36 ובוה יובן ענין מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל כי מזוזה היא בחי' העלאה ממטה למעלה כמו בחי' המצות.

Con esto se entenderá el asunto de «la mezuzá a la derecha y la lámpara de Janucá a la izquierda». Pues la mezuzá es el nivel de ascenso de abajo hacia arriba, como el nivel de las mitzvot.

וענין המזוזה הוא שכותבין פ' שמע והיה אם שמוע שכתוב שם אחד ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך בחי' העלאה.

Y el asunto de la mezuzá es que se escriben los pasajes de Shema y VeHayah Im Shamoá, donde está escrito «Uno» y «Y amarás con todo tu corazón, con toda tu alma y con todas tus fuerzas»: el nivel de ascenso.

37 וקובעין בפתח הבית להעלות הבית וכל אשר בו כל רכושו וקנינו בכל התיבות להיות בטלים לאהבת ה' בכל מאדך בכל ממונך.

Y está fijada en la entrada de la casa, para elevar la casa y todo lo que hay en ella, todas sus propiedades y posesiones en todos los cofres, a fin de que queden subordinados al amor a D'os: "con toda tu fuerza", con todo tu dinero.

ולכן קובעין המזוזה בימין כי וימינו תחבקני כאדם החובק את חברו שמקרבו אצלו כך נמשך ימין מקרבת להעלות אליו ית' כל הבא לקרב אליו ית'.

Por eso la mezuzá se fija a la derecha, pues "Su diestra me abraza", como una persona que abraza a su amigo y lo acerca a sí; así también se atrae hacia abajo "la derecha que acerca", para elevar hacia Él, bendito sea, a todo aquel que viene a acercarse a Él, bendito sea.

אבל נ"ח הוא המשכת אור התורה. כי היונים רצו להשכיחם תורתך ולכן הוא משמאל. כי מימינו אש דת למו שהתורה נמשלה לאש כנודע.

Pero la lámpara de Janucá es la atracción hacia abajo de la luz de la Torá, pues los griegos intentaron “hacer que olvidaran Tu Torá”; por eso está a la izquierda. Pues “de Su diestra, una ley de fuego para ellos”: la Torá es comparada con el fuego, como es sabido.

38 ובפרט שעיקר מצות נ"ח להאיר בחוץ ברה"ר [ברשות הרבים] ובח"י רבים היינו טורא דפרודא מבחי' ז' אומות שגם שם יאיר אור ה' וקדושתו שלא יהא העלם והסתר כמו שהיה בימי חשמונאי שרצו היונים להשכיחם תורתך.

Y especialmente porque la mitzvá principal de la lámpara de Janucá es iluminar afuera, en el dominio público (reshus harabim [“el dominio de los muchos”]); y el nivel de “los muchos” es tura difruda [la montaña de la separación], que pertenece al ámbito de las siete naciones: que también allí brillen la luz de D'os y Su santidad, de modo que no haya ocultamiento ni encubrimiento, como ocurrió en los días de los jashmonaítas, cuando los griegos quisieron “hacerles olvidar Tu Torá”.

וכשגברה מלכות בית חשמונאי תקנו להמשיך אור התורה גם במקום הרבים טורי דפרודא:

Y cuando prevaleció el reino de la casa de los jashmonaítas, instituyeron hacer descender la luz de la Torá también al ámbito de los muchos, las montañas de la separación.

39 והנה שרש הז' אומות רישיה דעשו בעטפא דיצחק שהוא מבחי' גבורות שהן בחי' שמאל.

Ahora bien, la raíz de las siete naciones es «la cabeza de Eisav en el regazo de Yitzchak», que corresponde al nivel de las Guevurot [atributos de contención], que son el nivel de la izquierda.

אך הגורם להיות המשכת נר חנוכה בשמאל היינו בחי' המזוזה שבימין שהיא בחי' ההעלאה שע"י העלאה זו נעשה בחי' ההמשכה הנ"ל ונמשך גם במקום החשך בחינת טורי דפרודא.

Pero lo que hace que la luz de la lámpara de Janucá se atraiga hacia abajo a la izquierda es el nivel de la mezuzá a la derecha, que corresponde al ascenso. Por medio de este ascenso se produce la atracción hacia abajo mencionada antes, y la luz llega también al lugar de la oscuridad, el nivel de las montañas de separación.

כי עיקר הדבר הוא להיות החשך דוקא מאיר דהיינו בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא. וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] (סוטה מ"ט) **עלמא אמאי קא מקיים איש"ר** [אאמן יהא שמייה רבא] **דאגדתא**.

Pues lo principal es que la oscuridad misma brille; es decir, el nivel de «la oscuridad convertida en luz». Y esto es lo que dijeron nuestros Sabios, de bendita memoria (Sotah 49): «¿En qué se sostiene el mundo? En el “Amén, que Su gran Nombre sea bendecido” de la Aggadah [enseñanzas no halájicas]».

כי אגדתא הוא בחי' תרגום שכל התלמוד הוא בלי' [בלשון] תרגום. ותרגום הוא בחי' אחוריים דקדושה כנודע.

Pues la Aggadah corresponde al nivel del Targum, ya que todo el Talmud está en la lengua del Targum; y el Targum corresponde a la parte posterior (achorayim) de la santidad, como es sabido.

וכשנמשך להיות שמייה רבא מברך ונמשך גם בבחי' תרגום שהוא בבחי' אחוריים אזי אתהפכא חשוכא לנהורא וזהו עיקר קיום העולם:

Y cuando se atrae hacia abajo de modo que «Su gran Nombre sea bendecido», y la luz llega también al nivel del Targum, que corresponde a la parte posterior, entonces la oscuridad se convierte en luz; y esto es lo esencial para la subsistencia del mundo.

LikuteiTorah.com
LA PARASHÁ JASÍDICA

Sobre esta edición

Esta edición contiene el texto hebreo y la traducción al español.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Nuestra traducción al español, hecha de nuestra traducción inglesa del hebreo, sin las notas de Kehot: CC BY-NC 4.0.

Esta edición en su conjunto: CC BY-NC 4.0. Sinagogas, escuelas y proyectos sin fines de lucro pueden copiarla, imprimirla y compartirla libremente, y pueden pedir donaciones para cubrir el costo de impresión; nunca puede venderse. Citen a Kehot Publication Society y likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

La traducción al español se hizo desde la edición en inglés de likuteitorah.com con ayuda de IA (openai/gpt-6-luna-pro:batch), con el hebreo al lado para cotejar; todavía no la revisó un editor humano. Coteja con el hebreo todo lo importante.

El Rebe pidió que los maamarim de la parashá de la semana, la «Parashá jasídica», se estudien durante esa semana, repartidos en sus siete días (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Por qué estudiarla y las brajot del Rebe: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Un proyecto gratuito y sin fines de lucro; aquí no se vende nada. Sin afiliación con Kehot, Sefaria ni la Biblioteca de Lubavitch. © likuteitorah.com

De likuteitorah.com/es/torah-ohr/mikeitz/15/

DEDICADO EN HONOR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

El padre del Rebe, Reb Levi Itzjak